

KOMISJA MARYJNA EPISKOPATU POLSKI W SŁUŻBIE POLSKIEJ DROGI MARYJNEJ

Kształt polskiej drogi maryjnej w ostatnim półwieczu w dużym stopniu zależał od prac Komisji Maryjnej Episkopatu Polski. Przebieg tych prac możemy odtworzyć i poznać na podstawie zbioru protokołów z zebrań tejże Komisji, zgromadzonych i zachowanych w archiwum Konferencji Episkopatu Polski w Warszawie, jak również w archiwum Instytutu Prymasowskiego w Warszawie i w Częstochowie. Zbiór ten zawiera blisko 150 protokołów, które wraz z załącznikami liczą ponad 1000 stron maszynopisu. W oparciu o ten materiał źródłowy w niniejszym przedłożeniu zaprezentowany zostanie wkład Komisji Maryjnej Episkopatu Polski w kształtowanie polskiej drogi maryjnej. Uczynione to zostanie w trzech kolejnych punktach: 1. Z historii Komisji Maryjnej Episkopatu Polski, 2. Założenia i wytyczne pracy Komisji Maryjnej, 3. Dokonania Komisji Maryjnej w służbie polskiej drogi maryjnej.

Z HISTORII KOMISJI MARYJNEJ EPISKOPATU POLSKI

Prace Komisji Maryjnej Episkopatu Polski zamykają się w latach 1956-1996. Pierwsze, organizacyjne spotkanie Komisji Maryjnej odbyło się na zaproszenie kard. Stefana Wyszyńskiego, Prymasa Polski, 3 grudnia 1956 r. na Jasnej Górze. Wzięło w nim udział 6 osób, z których 3 weszły na stałe w skład Komisji Maryjnej (bp Zdzisław Goliński, ks. Stefan Piotrowski i o. Jerzy Tomziński). Warto zaznaczyć, że wówczas Komisja Maryjna nosiła szerszą nazwę: Komisja Maryjna do spraw realizacji Ślubów Narodu, co wskazywało na zasadniczy cel jej powstania i podejmowanych działań. Ostatnie posiedzenie Komisji Maryjnej, która uległa likwidacji w ramach reorganizacji struktury Konferencji Episkopatu Polski, miało miejsce 11 marca 1996 r. w klasztorze Ojców Paulinów w Warszawie. Komisja liczyła wówczas 21 członków. Na przestrzeni tych 40 lat pracy Komisji Maryjnej przewodniczyli kolejno: bp Zdzisław Goliński (1956-1963), bp Antoni Pawłowski (1963-1966), bp Stefan Bareła (1967-1983), abp Bolesław Pylak (1984-1989) i abp Stanisław Nowak (1989-1996). Faktycznie jednak, do

1980 r., istotny ton pracom Komisji nadawał Prymas Tysiąclecia kard. Stefan Wyszyński. Posiedzenia Komisji Maryjnej odbywały się zasadniczo w rezydencji Prymasa w Warszawie (wyjątkowo także w Gnieźnie), Prymas w nich uczestniczył, przedkładając często istotne dla prac Komisji wytyczne i wskazując zagadnienia i tematy, jakie Komisja Maryjna powinna podjąć. Członkami Komisji Maryjnej w jej poszczególnych kadencjach byli polscy biskupi, przedstawiciele jasnogórskiego konwentu Ojców Paulinów (w tym miejscu warto zaznaczyć, że przez wiele lat sekretarzem Komisji był paulin, o. Paweł Kosiak), członkinie Instytutu Prymasowskiego, wykładowcy mariologii, promotorzy polskich ruchów maryjnych, reprezentantki zgromadzeń zakonnych.

ZAŁOŻENIA I WYTYCZNE PRACY KOMISJI MARYJNEJ

Autorami założeń i wytycznych prac podejmowanych przez Komisję Maryjną byli dwaj prymasi Polski – kard. Stefan Wyszyński i kard. Józef Glemp, a także niektórzy z przewodniczących Komisji.

Prace Komisji Maryjnej od chwili jej powstania inspirował i programował przede wszystkim kard. Stefan Wyszyński. I tak, w protokole z pierwszego organizacyjnego spotkania Komisji 3 grudnia 1956 r. zanotowano: „Trzeba przygotować cały Naród do ponowienia Jasnogórskich Ślubów w dniu 5 maja 1957 r. Aby pracy tej nadać charakter jednolity i bardziej intensywny, Ks. Prymas powołuje do swej pomocy Komisję Maryjną...” Tak określone zadanie Komisji wyjaśnia, wspomnianą wyżej, jej początkową nazwę: Komisja Maryjna do spraw realizacji Ślubów Narodu. Dziewięć lat później, na dwudniowym posiedzeniu Komisji Maryjnej w siedzibie Prymasa w Gnieźnie, 29-30 grudnia 1965 r., Kard. Wyszyński przedstawił zadania Komisji oraz jej stosunek do Komisji Duszpasterskiej Episkopatu Polski. W kontekście prac Komisji Duszpasterskiej, skoncentrowanych wokół Osoby i dzieła Chrystusa, do Komisji Maryjnej należeć będzie – według Prymasa – troska i czuwanie nad tym, by obok Zbawiciela ukazywać Osobę i miejsce Maryi w tajemnicy Chrystusa i Kościoła. W zakresie kompetencji Komisji Maryjnej winny wchodzić zatem następujące szczegółowe zadania:

- czuwać nad ponawianiem i realizacją Ślubów Jasnogórskich,
- czuwać nad przebiegiem nawiedzenia kopii obrazu Matki Bożej Częstochowskiej,
- szerzyć i pogłębiać praktykę oddania Matce Bożej w niewolę za Kościół na wszystkich poziomach (indywidualnym, rodzinnym, społecznym),
- kontynuować prace w grupach stanowo-zawodowych w duchu idei „Tych Dwoje”,
- organizować ośrodki duszpasterskie i poradnie rodzinne oraz młodzieżowe w sanktuariach maryjnych, głównie celem budzenia ducha apostołstwa,

– podtrzymywać myśl i praktykę sobót Królowej Polski oraz Apelu Jasnogórskiego.

Rok później, po zakończonych obchodach milenijnych, na posiedzeniu Komisji Maryjnej 16 grudnia 1966 r., kard. S. Wyszyński przedstawił obszerne opracowanie o charakterze teologiczno-pastoralnym zatytułowane: „Zadania Komisji Maryjnej Episkopatu po Millennium i po Soborze” Stwierdził w nim m.in.: „Mogliśmy kiedyś tak ustawić sprawę, że Komisja Maryjna jest instytucją okolicznościową, wywołaną potrzebami Wielkiej Nowenny i Roku Jubileuszowego. Dzisiaj jednak, po doświadczeniach dziesięciu lat widzimy, że praca tej Komisji ześrodkowała się niejako w historycznym Akcie Oddania z dnia 3 maja 1966 r. Przyczyniła się do tego również postawa II Soboru Watykańskiego, a szczególnie konstytucja dogmatyczna o Kościele. Konstytucja ta pchnęła na nowe tory myśl teologiczno-eklezjologiczną i pracę duszpasterską w Kościele. [...] Dla Komisji Maryjnej jest niezmiernie doniosłe, aby zrozumieć współdziałanie „Tych Dwojga” i wyprowadzić wnioski z tego współdziałania. [...] W Konstytucji dogmatycznej uwydatniony jest Bóg-Człowiek i Matka Boga-Człowieka, obecna i współdziałająca z Chrystusem w Kościele. [...] Komisja Maryjna ma czuwać nad tym, aby wszędzie, przy każdej okazji, ukazywać miejsce Maryi w Kościele, uświadamiając ludziom obecność działającej w Kościele razem z Chrystusem Jego Matki. [...] W pracy Komisji Maryjnej jednym z najważniejszych zadań jest jak najbardziej zbliżyć Chrystusa i współdziałającą z Nim Matkę do codziennego życia”

Na posiedzeniu Komisji Maryjnej 16 czerwca 1971 r. Prymas Wyszyński w kontekście prac tejże Komisji wskazał, jak to zostało zanotowane w protokole, „na konieczność ciągłej kontynuacji i wytrwałej realizacji maryjnych inicjatyw, jak Jasnogórskie Śluby Narodu; święta niewola maryjna, która winna stać się życiem, przekonaniem, czynem; stałe uwrażliwianie społeczeństwa na Społeczną Krucjatę Miłości wraz z jej szczegółowymi programami; wreszcie obowiązek obrony kultu maryjnego nie tyle wobec otwartych napaści, ile raczej wobec zmowy przemilczania maryjnych akcji lub faryzejskiej troski o pogłębienie kultu Najświętszej Panny”

Z kolei w roku 1973, na październikowym posiedzeniu Komisji Maryjnej, Ksiądz Prymas w obszernym przedłożeniu przedstawił sprawę współpracy Komisji Maryjnej z innymi Komisjami Episkopatu. Kardynał Wyszyński podkreślił wówczas m.in., że „do stałych inicjatyw [Komisji Maryjnej] należy oczywiście czuwanie nad tym, aby pamiętać, że nasze zobowiązania narodowe prowadzą nas do mariologii eklezjalnej. [...] Stąd na obecnym etapie szczególnie ważne jest, aby nasza mariologia była powiązana z eklezjologią. Nasza maryjność powinna być eklezjalna i w tym kierunku należy pracować nad pogłębieniem czci Matki Najświętszej. Zadaniem Komisji Maryjnej jest uwrażliwiać Naród

na tę prawdę, abyśmy Kościół widzieli jako Kościół Chrystusa i Maryi, bo z woli Bożej w Kościele Chrystusa obecna jest Maryja. Wołanie, które nieraz się słyszy, aby od tak zwanej uczuciowości maryjnej, przejść do teologii maryjnej rozumiemy w ten sposób: teologia maryjna będzie naszym łącznikiem z Maryją, obecną w misterium Chrystusa i Kościoła. Ponieważ jednak mamy przed sobą Matkę Chrystusa i Matkę Kościoła, dlatego odnosimy się do Niej nie tylko w aspekcie dogmatyczno-teologicznym, lecz przede wszystkim jako do Matki. Nasza religijność maryjna musi więc być także uczuciowa. Musi być serdeczna i mieć te wszystkie cechy, które miała dotychczas. [...] To jest niezmiernie ważne zadanie dla Komisji Maryjnej, aby uchronić się od racjonalizmu, od przesadnego obiektywizmu w naszej czci do Matki Chrystusowej. To jest sprawa istotna dla naszej Komisji, musimy ciągle mieć ją przed oczyma. Na tej bazie możemy dopiero przyjmować i aktualizować zadania podyktowane potrzebami chwili” Kard. Wyszyński podkreślił, co zostało zapisane w protokole z posiedzenia Komisji, że „Komisja Maryjna jest jakby wydziałem specjalistycznym Episkopatu, do którego należy troska o ustawianie, rozwój i pogłębianie czci Matki Bożej, zgodnie z duchem II Soboru Watykańskiego i *Credo* Pawła VI. Głównym naszym obowiązkiem jest podkreślanie czynnej, aktualnej obecności Maryi w misterium Odkupienia i uświęcenia Ludu Bożego. Trzeba nam przypominać wszystkim miejsce i zadania Najśw. Maryi Panny w dziele Chrystusa naszego Zbawiciela. Po tej linii mają iść inicjatywy wysuwane przez naszą Komisję, wciąż nowe, aktualne, ale zarazem nawiązujące do przyjętych już zobowiązań”

Po śmierci Prymasa Wyszyńskiego, w kontekście zakończonych obchodów Jubileuszu 600-lecia Jasnej Góry, biskup częstochowski Stefan Bareła, ówczesny przewodniczący Komisji Maryjnej, na posiedzeniu 7 września 1983 r. dokonał podsumowania dotychczasowych prac Komisji Maryjnej i wskazał na jej zadania w przyszłości. W przedłożeniu dołączonym do protokołu z posiedzenia Komisji czytamy m.in.: „Jednym z zadań Komisji Maryjnej – jak twierdził Ksiądz Prymas Kardynał Wyszyński – była stała i kompetentna troska o to, aby w życiu Kościoła i Narodu w Polsce oraz w duszpasterstwie Matka Najświętsza miała przynajmniej tyle miejsca, ile Jej Kościół święty przewidział w dokumentach II Soboru Watykańskiego. Nadto Komisja Maryjna winna posiadać i pogłębiać w Ludzie Bożym świadomość, że Naród polski – z woli Bożej – odczuwa szczególne zapotrzebowanie na obecność Maryi. Komisja Maryjna tym obydwu założeniom Prymasa Tysiąclecia starała się być wierna. [...] Komisja Maryjna z ufnością przyjmowała myśli Ks. Prymasa Polski i z pozycji służby na rzecz Konferencji Episkopatu Polski opracowywała projekty programów i założeń maryjnych akcji duszpasterskich wraz z projektami maryjnych listów Episkopatu. [...] Komisja Maryjna była przy tym świadoma, że tak pojęta jej działalność wymaga ścisłej i twórczej współpracy, głównie z Komisją Duszpasterstwa Ogól-

nego i z innymi Komisjami Episkopatu o profilu duszpasterskim” W dalszej części swojego przedłożenia bp Bareła stwierdza: „Po przeżyciu Sacrum Poloniae Millenium Komisja Maryjna podjęła zadanie realizacji Jasnogórskich Ślubów Narodu i Milenijnego Aktu Oddania w niewolę miłości za wolność Kościoła. To zadanie, jako jedno z istotnych, spoczywa nadal na Komisji. [...] Po centralnych uroczystościach 600-lecia Jasnej Góry stanęliśmy wobec wielkiego bliźszego i perspektywicznego zadania: 1) świadomego podjęcia czynnej odpowiedzialności za zaproszenie Chrystusa Pana i Matki Najświętszej do Kany następnych pokoleń Polski, 2) zgłębiania i kompetentnego urzeczywistniania polecenia Ojca Świętego Jana Pawła II skierowanego do Episkopatu Polski na Jasnej Górze w dniu 19 czerwca 1983 r. [Papież podczas Konferencji Episkopatu Polski na Jasnej Górze mówił o znaczeniu polskiej inspiracji maryjnej, która powinna znajdować się u źródeł pracy Kościoła w Polsce]. Zadanie to jest obowiązkiem sumienia, szczególnym obowiązkiem Episkopatu Polski i Komisji Maryjnej”

W protokołach z posiedzeń Komisji Maryjnej znajdują się także wytyczne i sugestie kard. Józefa Glempa dotyczące pracy Komisji. Swoją wizję pracy Komisji Maryjnej Ksiądz Prymas przedstawił przede wszystkim na posiedzeniu 23 maja 1984 r. Podkreślił wówczas, że „duszpasterstwo maryjne powinno wciąż nawiązywać do Magisterium Kościoła powszechnego, szczególnie do nauczania maryjnego zawartego w dokumentach Ojca Świętego Jana Pawła II. Komisja Maryjna świadoma tego, że duszpasterstwo w Polsce programuje Konferencja Episkopatu, może i powinna ubogacać program ogólny myślą maryjną. Zasadniczo jednak inspiracja jej powinna obejmować raczej grupy specjalne i ruchy oddolne. W trosce o cześć Najświętszej Maryi Panny w Polsce Komisja powinna ogarniać swym zainteresowaniem wszystkie ruchy maryjne w kraju. Pośród tychże ruchów szczególnie aktualna jest działalność Pomocników Matki Kościoła. Do zadań specjalnych Komisji Maryjnej należy nadal czuwanie nad realizacją Jasnogórskich Ślubów Narodu, Milenijnego Aktu Oddania i wszystkich innych zadań z nich wynikających”

DOKONANIA KOMISJI MARYJNEJ W SŁUŻBIE POLSKIEJ DROGI MARYJNEJ

Prace Komisji Maryjnej przebiegały zgodnie z przedstawionymi założeniami i wskazaniem. Koncentrowały się one zasadniczo na posiedzeniach członków Komisji. Organizowano od 3 do 4 posiedzeń Komisji w ciągu roku. Ponadto członkowie Komisji pracowali również w mniejszych zespołach, powoływanych w celu przygotowania różnego typu opracowań, jak np. projekty listów Episkopatu Polski czy też programy planowanych przez Komisję nabożeństw. Poszczególni członkowie Komisji przygotowywali również indywidualnie materiały prezentowane na posiedzeniach Komisji.

Wielowymiarowy obraz prac Komisji Maryjnej wyłania się zasadniczo z protokołów jej posiedzeń. O pracach Komisji świadczą również dołączone do tychże protokołów różnego rodzaju opracowania. Dokonania Komisji Maryjnej, świadczące o jej istotnym wkładzie w kształtowanie polskiej drogi maryjnej, można zasadniczo zgrupować w dwóch głównych nurtach: duszpasterskim i naukowo-studyjnym.

W nurcie duszpasterskim, na którym głównie – zgodnie z założeniami – skupiały się prace Komisji Maryjnej, znalazło się szereg inicjatyw związanych z kolejnymi etapami polskiej drogi maryjnej od Jasnogórskich Ślubów Narodu poprzez peregrynację kopii Obrazu Matki Bożej Częstochowskiej, obchody Roku Maryjnego w Polsce aż do przygotowań związanych z Międzynarodowym Kongresem Maryjnym w Częstochowie w 1996 r. Wkład prac Komisji Maryjnej w zakresie tych poszczególnych inicjatyw dotyczył zarówno koncepcji czy programowania, jak również przygotowania odpowiednich materiałów, a także czuwania nad realizacją podejmowanych działań duszpasterskich.

Pierwszą inicjatywą duszpasterską zaprogramowaną przez Komisję Maryjną była Wielka Nowenna przed tysiącleciem chrztu Polski. Komisja Maryjna, jak świadczą o tym protokoły z jej posiedzeń, ustaliła program obchodów Wielkiej Nowenny, której kolejne lata nawiązywały do poszczególnych fragmentów rotacji Ślubów Jasnogórskich. Z roku na rok na kolejnych posiedzeniach Komisji Maryjnej przygotowywano projekty listów pasterskich Episkopatu Polski na majową uroczystość Królowej Polski i sierpniową uroczystość Matki Bożej Częstochowskiej, nawiązujące do tematyki poszczególnych lat Wielkiej Nowenny. Przygotowywano także wytyczne do związanych z Nowenną rekolekcji parafialnych, członkowie Komisji opracowywali odpowiednie materiały homiletyczne i katechetyczne, przygotowywali czytanki majowe. Komisja Maryjna wydała również wskazania dla sanktuariów maryjnych na czas Wielkiej Nowenny.

W 1962 r. w związku z pracami II Soboru Watykańskiego rozpoczęły się „maryjne czuwania soborowe”, a rok później powstało dzieło „soborowego czynu dobroci”. Te dwie inicjatywy stanowiły kolejny owoc prac Komisji Maryjnej, zarówno od strony koncepcji, jak również programu realizacji, łącznie z przygotowaniem odpowiednich materiałów.

Wielka Nowenna przygotowała Polaków do Milenijnego Aktu Oddania Maryi w macierzyńską niewolę miłości za wolność Kościoła w świecie współczesnym. Akt ten, zarówno co do treści, jak i sposobów i dróg jego realizacji, stanowił jeden z istotnych tematów refleksji na posiedzeniach Komisji Maryjnej – i to nie tylko w samym okresie obchodów polskiego Milenium.

Kolejnym dziełem, które stanowiło przedmiot troski Komisji Maryjnej, była wyrastająca z Milenijnego Aktu Oddania, stanowiąca program praktycznej odnowy życia chrześcijańskiego w duchu *Vaticanum II*, Społeczna Krucjata Miłości. Na posiedzeniach Komisji dyskutowano szczegółowe programy jej realizacji.

Komisja Maryjna podjęła inicjatywę nawiedzenia wszystkich polskich parafii przez kopię Obrazu Matki Bożej Częstochowskiej. To maryjne dzieło, na etapie już drugiego nawiedzenia, trwa nadal, przynosząc istotne owoce w życiu polskich wspólnot parafialnych i poszczególnych chrześcijan. Temat „nawiedzenia” odnajdujemy w wielu protokołach z posiedzeń Komisji Maryjnej. Komisja aż do końca swojej działalności czuwała nad przebiegiem tegoż nawiedzenia. Na posiedzeniach Komisji relacjonowano przebieg „nawiedzenia”. Początkowo czynili to sami członkowie Komisji, a później – w trakcie „drugiego nawiedzenia” – zapraszani przedstawiciele poszczególnych diecezji. Podejmowano również sprawę utrwalania owoców nawiedzenia w parafiach. W pracach Komisji Maryjnej omawiano również temat tzw. „małego nawiedzenia” Obrazu Matki Bożej Częstochowskiej w rodzinach.

Na wielu kolejnych posiedzeniach Komisji Maryjnej jej członkowie zajmowali się tematem Jubileuszu 600-lecia obecności Obrazu Matki Bożej na Jasnej Górze. Ustalono program sześciu lat wdzięczności (1976-1981), przygotowujący do jubileuszowych obchodów i czuwano nad jego realizacją w kolejnych latach. Komisja zajmowała się również programem samych obchodów jubileuszowych.

Innym ważnym zagadnieniem, jakim zajmowała się Komisja Maryjna, były przygotowania do Jubileuszu 2000-lecia chrześcijaństwa i ich maryjny charakter. W związku z tym Komisja przygotowała specjalne opracowanie zatytułowane: „Adwent maryjny w Polsce przed 2000-leciem chrześcijaństwa 1986-2000”, w którym zaproponowano powiązanie kolejnych lat przygotowania do Jubileuszu z rozważaniem 15 tajemnic różańcowych. W trakcie tych przygotowań, w 1987 r., obchodzonym w Kościele jako Rok Maryjny, Komisja Maryjna skierowała do Konferencji Plenarnej Episkopatu Polski *Memoriał* wskazując w nim na dwanaście cnót maryjnych wymienionych przez Pawła VI w adhortacji *Marialis cultus*, które mogłyby pogłębić kult maryjny w Polsce i stanowić inspirację do pracy duszpasterskiej w okresie przygotowań do Roku 2000.

Same obchody wspomnianego Roku Maryjnego w Polsce, przedłużone u nas do 8 grudnia 1988 r., stanowiły również istotny temat podejmowany na posiedzeniach Komisji Maryjnej. Program tych obchodów w naszym kraju stanowił kolejny owoc prac tejże Komisji.

Zgodnie z wytycznymi dla prac Komisji Maryjnej, na poszczególnych posiedzeniach Komisji zajmowano się sprawą ruchów i stowarzyszeń maryjnych działających w Polsce. Najczęściej powracał temat powołanego przez kard. S. Wyszyńskiego w 1969 r. Ruchu Pomocników Matki Kościoła, zajmowano się także działalnością reaktywowanej Sodaliczki Mariańskiej, jak również Kapłańskim Ruchem Maryjnym. Na kolejnych posiedzeniach Komisji w latach 1984-1985 dokonano szczegółowej inwentaryzacji ruchów i stowarzyszeń maryjnych, działających aktualnie w Polsce. Zapraszani na kolejne posiedzenia Komisji Maryjnej twórcy albo animatorzy zaprezentowali kilkanaście tychże wspólnot.

Podczas posiedzeń Komisji Maryjnej powracał często temat sanktuariów maryjnych w Polsce, na czele z sanktuarium jasnogórskim. Zastanawiano się nad ich miejscem i rolą w życiu Kościoła w Polsce i podejmowanych działaniach duszpasterskich. Wyrazem szczególnej troski o sanktuaria maryjne stało się powołanie przy Komisji Maryjnej w roku 1984 oddzielnej Sekcji do spraw sanktuariów maryjnych w Polsce.

Jednym z ostatnich dokonań Komisji Maryjnej – w nurcie jej działań o charakterze duszpasterskim – było zaprogramowanie nawiedzenia figury Matki Bożej Fatimskiej w Polsce, a także podjęcie wstępnych przygotowań do XIX Międzynarodowego Kongresu Maryjnego organizowanego w Częstochowie w 1966 r. przez Papieską Międzynarodową Akademię Maryjną.

Ta syntetyczna prezentacja najważniejszych dokonań Komisji Maryjnej w nurcie duszpasterskim świadczy wyraźnie o jej istotnym wkładzie w kształtowanie i rozwój polskiej drogi maryjnej w jej ostatnim pięćdziesięcioleciu.

Prace Komisji Maryjnej przebiegały także w nurcie, który można określić jako naukowo-studyjny. Do prac z tego zakresu należy zaliczyć najpierw dwukrotne przeprowadzenie ankiety dotyczącej nauczania mariologii w Wyższych Seminariach Duchownych w Polsce. Dane zgromadzone na podstawie pierwszej ankiety zostały zaprezentowane przez o. B. Przybylskiego na posiedzeniu Komisji 14 listopada 1960 r. Z wynikami drugiej ankiety członkowie Komisji Maryjnej zapoznali się na posiedzeniu 8 października 1986 r.

Na posiedzeniach Komisji Maryjnej zostały przedłożone opracowania o. prof. A. Krupy na temat teologii Aktu oddania Matce Bożej (podkreślono m.in., że akt ten wyrasta logicznie i organicznie z nauczania maryjnego *Vaticanum II*) oraz kultu maryjnego (potrzeba nowej koncepcji kultu maryjnego z akcentem na naśladowanie cnót Maryi). Stanowiły one ważne źródło dla dalszych prac Komisji, związanych zwłaszcza z milenijnym Aktem oddania.

Komisja Maryjna na swoich posiedzeniach w latach 1970-1971 włączyła się w przygotowanie *Memoriału* Episkopatu Polski do Konferencji Episkopatu świata, dotyczącego oddania świata Matce Bożej. Przedmiotem studiów Komisji Maryjnej stało się także zagadnienie dwutysiąclecia narodzenia Matki Bożej. Sprawa ta została podjęta w ramach przygotowań do obchodów Jubileuszu Roku 2000. Prezentując ten temat, o. A. Krupa podkreślił, że jest to nie tyle zagadnienie z zakresu historii, ile teologii.

Osobnym zagadnieniem w omawianym nurcie prac Komisji Maryjnej były Kongresy Mariologiczno-Maryjne, zarówno krajowe jak i międzynarodowe. W tym miejscu należy odnotować fakt, że w 1984 r. dominikańskie Studium Mariologiczne, koordynujące prace związane z tymi kongresami, połączone zostało z Komisją Maryjną.

Komisja Maryjna uczestniczyła czynnie zarówno w programowaniu, jak i w samym przebiegu dwóch krajowych Kongresów Mariologiczno-Maryjnych. W 1986 r. w Lublinie-Wąwolnicy na temat: „Kult Matki Bożej na ziemiach polskich w XIX wieku” (Kongres Mariologiczny) oraz „Maryja a Eucharystia” (Kongres Maryjny). Akta kongresowe zostały wydane w tomie *Niepokalana. Kult Matki Bożej na ziemiach polskich w XIX wieku* (red. B. Pylak, Cz. Krakowiak, Lublin 1988). W 1990 r. w Częstochowie na temat: „Kult Matki Boskiej w Polsce od *Lumen gentium* do *Redemptoris Mater*” (Kongres Mariologiczny) oraz „Maryja Gwiazdą ewangelizacji w rodzinie i przez rodzinę” (Kongres Maryjny). Akta tych Kongresów zostały opublikowane w tomie *Przewodniczka. Kult Matki Boskiej w Polsce od «Lumen gentium» do «Redemptoris Mater» 1964-1987* (Częstochowa 1994).

Komisja Maryjna przygotowała również polskie sekcje językowe na Międzynarodowe Kongresy Mariologiczno-Maryjne organizowane przez Papieską Międzynarodową Akademię Maryjną: Saragossa 1979, Malta 1983, Kevelaer 1987, Huelva 1992. Komisja poczyniła także przygotowania do organizacji kolejnego z tych Kongresów w Polsce. Był nim XII Międzynarodowy Kongres Mariologiczny i XIX Międzynarodowy Kongres Maryjny w Częstochowie w 1996 r. W tym miejscu należy zaznaczyć, że w tymże roku na wiosnę Komisja Maryjna przestała formalnie istnieć. Warto też dodać, że pierwsza myśl o zorganizowaniu w naszym kraju Międzynarodowych Kongresów pojawiła się na posiedzeniu Komisji Maryjnej już w 1974 r. Planowano wówczas, aby Kongresy połączyć z Jubileuszem 600-lecia Jasnej Góry. Nie było jednak jeszcze w tym czasie w naszym kraju sprzyjających takiemu przedsięwzięciu warunków. Sprawa ta została podjęta na nowo po kilkunastu latach, kiedy to na jednym z posiedzeń Komisji Maryjnej w 1989 r. kard. J. Glemp wyraził myśl o potrzebie podjęcia przygotowań do organizacji tychże Kongresów w Polsce. Ostatecznie w 1993 r. przewodniczący Papieskiej Międzynarodowej Akademii Maryjnej o. P. Melada przyjął zaproszenie do zorganizowania w 1996 r. w Częstochowie Międzynarodowych Kongresów. W tymże 1993 r. Komisja Maryjna przygotowała i przesłała na ręce o. Melady trzy projekty tematów Kongresu Mariologicznego (ostatecznie wybrany został temat: „Maryja, Matka Pana, w tajemnicy zbawienia czczona dzisiaj w Duchu Świętym przez Kościoły Wschodu i Zachodu”), a także ustaliła hasło Kongresu Maryjnego: Maryja a Eucharystia.

W trakcie posiedzeń Komisji Maryjnej jej członkowie zapoznawali się z treścią aktualnego nauczania maryjnego Kościoła. Przedmiotem studium stały się kolejno dokumenty: maryjny rozdział konstytucji dogmatycznej o Kościele *Lumen gentium*, adhortacja *Marialis cultus* Pawła VI, encyklika *Redemptoris Mater* Jana Pawła II, dokumenty dotyczące obchodów Roku Maryjnego, a także dokument Kongregacji Wychowania Katolickiego dotyczący formacji maryjnej

w seminariach duchownych. Postulowano przy tym potrzebę głębszego zapoznania z tymi dokumentami szerszych kręgów wiernych, a zwłaszcza duchowieństwa.

Komisja Maryjna włączyła się również w prace II Polskiego Synodu Plenarnego, związane z przygotowaniem synodalnego dokumentu maryjnego. Postulowano nawet utworzenie specjalnej podkomisji synodalnej przy Komisji Maryjnej, do czego jednak ostatecznie nie doszło.

Na posiedzeniach Komisji Maryjnej podnoszona była sprawa opracowania polskiego podręcznika mariologii, a także powstania polskiego czasopisma mariologicznego. Powołany został specjalny zespół roboczy do redakcji wspomnianego podręcznika, który przygotował projekt układu jego treści. Podręcznik jednak ostatecznie nie powstał. Gdy zaś idzie o postulat dotyczący czasopisma mariologicznego, to zrealizował się on niewątpliwie, jakkolwiek już po zakończeniu prac Komisji Maryjnej, w wydawanym od 1999 r. w Licheniu kwartalniku mariologicznym *Salvatoris Mater*.

W końcu, na szczególne podkreślenie zasługuje fakt, że to właśnie na forum Komisji Maryjnej pojawiła się myśl o powołaniu Polskiego Towarzystwa Mariologicznego. Po raz pierwszy sprawa ta została podniesiona na posiedzeniu Komisji Maryjnej 28 kwietnia 1987 r. Po trzech latach, na posiedzeniu Komisji 14 lutego 1990 r., miała miejsce prezentacja projektu Statutu Polskiego Towarzystwa Mariologicznego. Ostatecznie, jak wiadomo, Polskie Towarzystwo Mariologiczne zostało powołane przez Konferencję Episkopatu Polski w 1999 r., trzy lata po zakończeniu prac Komisji Maryjnej.

* * *

Ta krótka prezentacja najważniejszych dokonań Komisji Maryjnej w zakresie naukowo-studyjnym świadczy o tym, że Komisja, jak to podkreślano na jej posiedzeniu 8 października 1986 r., stała się we właściwy sobie sposób koordynatorem działalności mariologicznej różnych środowisk teologicznych w Polsce. Podsumowując powyższą prezentację, należy stwierdzić, że obecny kształt naszej polskiej maryjności zawdzięczamy w dużej mierze pracom programującym i koordynującym Komisji Maryjnej Episkopatu Polski. Prace Komisji jawią się jako istotna służba polskiej drodze maryjnej. Prace te w odpowiednim zakresie są dzisiaj kontynuowane przez Polskie Towarzystwo Mariologiczne, a także Zespół do spraw sanktuariów Konferencji Episkopatu Polski.